

BRANKO VUČIĆEVIĆ

**MACIUNAS**  
**FINDS**  
**ASYLUM**  
**IN SERBIA?**

5

[Naslov iz američkih novina]

**M**ada nisam popunjavao nagradne kupone, slao ime na lutrijska izvlačenja, skupljao dvadeset, ili koliko je već potrebno poklopaca i sl., jednom sam pokleknuo.

Šezdesetih godina ugledam u američkom pozorišnom časopisu prospekt koji je potpuno odudarao od ostatka publikacije: narandžasta mat hartija, savijena u “harmoniku”, designirano baš po mom ukusu, a reklamira se neki antiumetnički pokret, **FLUXUS**. Pominju se u neuobičajenoj kombi-



naciji Duchamp, **HP** i još poneko i ponešto meni zanimljivo. Te, ne budi lenj, napišem dve-tri rečenice da saopštim svoju epohalnu zainteresovanost.

Kroz mesec-dva eto poštar sa velikim paketom (kao od poslovičnog ujaka iz Amerike). Šalje George Maciunas (1931-1978), izumitelj Fluxusa. Unutra: kutijice sa "igramama", *Godišnja Fluxus Kutija 1*, fine štampane stvari... I nastave da stižu paketi i paketići; izgleda, stekao sam *pen pa-la* Georgea.



---

\* Ovo mesto je zgodno kao ma koje drugo za uveliko zakasnelo objašnjenje.

Sa čuđenjem sam ustanovio da već nekoliko godina moji tekstići bezglavo srljaju pravce u prostrano cvetno polje likovnih (iliti, tačnije, vizualnih) umetnosti. I, prirodno, izazivaju akutnu zlovolju merodavnih eksperata. Sve kao u starinskoj pesmici o "svinji reformatoru" koja počinje nezaboravnim stihom:

**"Usred vrta divna čedna, pojavi se svinja jedna..."**

Zlovolja je lepa i poželjna reakcija.

Ali stvar je i mene počela da kopka.

Rado bih našao koren ove nenormalne pojave. Koji mora biti u ranoj, "formativnoj fazi".

Primeri radi, otkud meni taj Duchamp???

Mora da sam davno negde naleteo na brkatu Mona Lisu. Ali, opet, u ta vremena takvi artikli nisu bili baš u slobodnoj prodaji. A nisu se delili ni "na tačkice".

**HP**???

Teško da se pominjao u knjizi Zogovićevih prevoda Majakovskog (Kultura, Beograd 1945?).

Jesam isekao fotografiju Majakovskog u Meksiku iz sovjetske "ilustracije" *ОЗОЊЕК*.

Ali sve je i dalje mutno i zagonetno.

Od detaljizma očito nema koristi.

A da se potraži neko glavno načelo?

Recimo, suflira mi moja kilava "erudicija", načelo montaže&kolaža?

**BUM!!!TRAS!!!PUN POGODAK!!!BINGO!!!**

Nađoh se (nađosmo se) u bioskopu.

U vojvođanskom gradiću.



(Njegovi proizvodi su me valjda podsećali na *C Ration* pakete američke vojske deljene 1945: kartonske kutije cigla formata, od debelog mrkog kartona naštampane šablonskim “tehničkim slovima”. Kad se otvori kutija i raskrili omotač od navoštanjenog papira, ukaže se savršeno, “pasent” uklopljena sadržina: konzerva slatkog pasulja, porcija žutog sira, biskviti, čokoladica, paklica sa 5 cigareta (*Camel* – sa sve crtežom kamile), guma za žvakanje, nekoliko listova klozetpapira... I taj *design* bio je savršen!)

Kao svaki vođa pokreta, George M. je praktikovao da nemilice regrutuje, ili se možda rukovodio onim “Što veće društvo – veće veselje”, tek on me “učlani”. Kad imena na tim spiskovima sada pogledam, živ me sram izede, kao da



(Ovde se, međutim, pokazuju rizici kompanja po sebi [čak i kad su povod “lepe umetnosti”]).

Priznajem: taj pretežno nemački gradić bio je *ghostown*, kako se to kaže na Divljem zapadu.

A Nemci u logoru ili pobešli u maticu.

Ja okupator [II g.] živim u tuđoj, nemačkoj kući, spavam pod tuđom, nemačkom perinom, jedem beli hleb udrobljen u mleko iz tuđe, nemačke porculanske šolje sa ružičastim cvetićima, prelistavam tuđ, nepronikljiv nemački udžbenik mađarskog. Ukratko: danonoćno nemilice kršim ljudska prava. Ja o, ako ovo pročita gđa Biserko iz Helsinškog odbora!

Jednog dana pustim šorovima pustog mesta prođe dobošar objavljajući da opet radi bioskop (imitiranje normalizacije).

U zaista otvorenom bioskopu skupe se okupatori ljubitelji filma.

Predstava je bila kratka (desetak–petnaest minuta) i izazvala je opšte nezadovoljstvo.

Pošto organizatori “normalizacije” nisu nabavili neki lep ruski film i američki žurnal “Slobodni svet”, kino-operater je od otpadaka ranije prikazivanih filmova montirao tzv. “salatu”: malo crno-belog poljupca, malo kolor rastopljenog železa u fabrici, konji se propinju, i tako do proizvoljnog kraja.

sam se lažno predstavljao. Bila je to (srećom, neiskorišćena) prilika da se upišem u umetnike, makar antiumentničkog smera.

Jedini uzor i član Fluxusa viđen uživo bio je John Cage, a i to je bilo više iz ljubavi prema pasulju. Cage je, naime, boraveći u Beogradu, izazivao ushit osoblja restorana kod Muzeja savremene umetnosti, jer je nekoliko puta dnevno dolazio na prebranac.

Ponešto od pošiljki delio sam unaokolo, a ostatak poklonio svojoj prijateljici Vukici Đilas. (Kasnije je to činilo pretežni deo jedne izložbe. Vidi kataloški deo u publikaciji *FLUXUS, izbor tekstova*, Muzej savremene umetnosti, Beograd 1986.)

No, sve to je ono što Francuzi lepo zovu *petite histoire*, a Nemci još lepše *Subgeschichte*. A ova strip-pričica zamišljena je kao smerni prilog riznici srpske duhovnosti. Na radost rizničara.

U New Yorku se G.M. kasnije bacio na arhitekturu i nekretnine. Revitalizovao je stare zgrade u SoHou i tako se zakrvio s nadležnim vlastima i nadležnom mafijom (koja ga je premlatila metalnim šipkama i izbila mu oko, te je dugo živeo zabarikadiran).

Usred tih nemilih zbivanja, on srpskog "člana" upozna sa novim "projektom".

Treba da mu pošaljem praznu ovdašnju dopisnicu, on će je ispisati, vratiti meni a ja da je iz Beograda uputim njujorškom tužiocu koji je Maciunasu zagorčavao život, jer se ne odaziva na pozive i "u bekstvu" je.

Zadatak sam disciplinovano izvršio.

Koliko pamtim, George je dopisnicom pozivao tužioca da ga uhapsi u nekom selu (ime navedeno) blizu KRUŠEVCA (prestonice cara Lazara!) gde će blokirati drum. (Sad tek shvatam da je G.M. bio vesnik "Balvan revolucije" i sličnih budućih srpskih *performances&events*.)

---

Sad uviđam da je to bio susret sa načelom montaže-kolaža u praksi.

I to je klica mojih neobjašnjivih interesovanja i onih ozlovoljavajućih tekstova.

Dete je otac čoveka, reče li Freud?

**N.B.** Kad sam već otvorio sezonu ispovedanja grehova, da priznam još jedan.

U ovom piskaranju imam uzor/ideal: Jamesa Fentona, pesnika, novinara, baštovana, ex-trockistu. Art-tekstove objavljuje u *New York Review of Books*.

Vidi James Fenton: *Leonardo's Nephew: Essays on Art and Artists*, 1998.

Uzged me je prenerazio najavom obilaska i filmskog snimanja srpskih manastira (“such as Kalenić, Žiča, Ljubostinja, Veluče, Rudenica, Nikolje, Arilje, Studenica, Đurđevi Stubovi, Sopoćani, Gradac, Banja, Mileševa, Banjska, Dečani, Gračanica, Koporin, Manasija, Ravanica”).

Nek crknu-puknu zlonamernici: SRBIJA JE SVET.

9



Maciunas in disguise, to elude  
State Atty. General, 1975